

כגפן פוריה

עלון להפצת תורה ויהדות

פֶּרֶשֶׁת בְּלָק

הפטרה: ויהי שארית

י' תמוז תשע"ו

יציאת השבת ר"ת 21:13

הילולת 'אור החיים' הקדוש ביום חמישי

ברכת הלבנה

גיליון 394

יציאת השבת:

20:30

ירושלים: 20:27

כניסת השבת:

19:17

ירושלים: 19:10

מה בין משה לבלעם?

הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

משה רבנו היה גדול נביאי ישראל שבכל הדורות. עם כל זה חז"ל משווים את כוחותיו לאלו של בלעם. לבלעם היו כוחות רוחניים אדירים. יתירה מכך אמרו חז"ל: "לא קם בישראל כמשה עוד". אך באומות העולם קם, ומיהו? בלעם! מה היה ההבדל המהותי בין משה לבלעם? בלעם היה מקלל מקצועי, כזה שבאמירתו יכול לחסל כל מתנגד, "זיודע דעת עליון", שהיה יודע לכוון את הרגע שבו כועס הבורא. על מומחיותו זו הוא אף קיבל תמורה הולמת. אך לא רק נגד אנשים בודדים הוא פעל אלא גם כנגד עמים שלמים, למה נקרא בלעם? שרצה לבלוע עם!

אכן מה גדול הוא המרחק בין משה רבנו לבלעם. בעוד בלעם מנסה בכל כוח כוונתו לקלל את עם ישראל, למרות שהקב"ה אומר לו שלא לקלל את העם כי ברוך הוא. הרי שמשה רבנו מברך את ישראל. "ה' אלוקיכם יוסיף עליכם ככם אלף פעמים ויברך אתכם כאשר דבר לכם". וברש"י פירש את טעם הכפילות בברכה: "מהו שוב ויברך אתכם כאשר דבר לכם? אלא אמרו לו משה אתה נותן קצבה לברכתנו, כבר הבטיח הקדוש ברוך הוא את אברהם (בראשית יג, טז) "אשר אם יוכל איש למנות?" אמר להם זו משלי היא, אבל הוא יברך אתכם כאשר דבר לכם".

ברכתו של אדם היא ביטוי לחייו, לפיכך זכה משה רבנו לאורך חיים מופלא של מאה ועשרים שנה בדיוק. וכבר נאמר (בראשית ו, ג): "ויאמר ה' לא ידון רוחי באדם לעולם בשגם הוא בשר והיו ימיו מאה ועשרים שנה". דורשי רשומות אמרו 'בשגם' בגי' משה, כי משה חי מאה ועשרים שנה. כאומרו (דברים לד, ז): "ומשה בן מאה ועשרים שנה במותו לא כהתה עינו ולא נס לחה".

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה-נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה לנזקקים *
הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שוורץ. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריא מספר חשבון: 123459

רבי חיים בן עטר – אור החיים הקדוש

רבי חיים בן עטר, מחבר הספר הנודע "אור החיים" המכונה בבית ישראל "קדוש".

ולחלק את הבשר לתלמידי חכמים עניים לכבוד סעודות השבת.

כאשר נודע לו כי נגזר עליו שנת גלות היות ולא מחה באחד מעשירי העיר שבזיה תלמיד חכם שהגיע לקבל את מנת הבשר, נדד מעיר לעיר והשתדל שלא ללון שני לילות במקום אחד.

כאשר סיים את נדודיו שב לעיר סאלי והמשיך בלימוד התורה ובעזרה לנזקקים. נשבע שלא יעסוק במלאכה לאחר שירוויח את הסכום הדרוש למחייתו למשך החודש ויקדיש את כל זמנו ללימוד התורה על כן סרב לשזור את בגדי בת המושל לכבוד חתונתה. לאחר שהמושל ציווה להכניסו לכלוב עם אריות מורעבים ניצל והחליט לעלות לארץ ישראל.

בדרכו הגיע לפאס ומונה ע"י רבי שמואל אלבו כראש ישיבה. בעקבות הרעב הכבד בשנת ה'תצ"ח עבר לטיטואן, כאשר עבר את הגבול לאלג'יריה נתפס ונידון לשריפה בכבשן האש אולם בעזרת אחד מתלמידיו הצליח להימלט מהכלא. מאחר ולא זכה לילדים שמע לעצת זוגתו ונשא לאישה שנייה את בתו של ר' מאיר כפאס בנוסף לאשתו הראשונה ונולדו לו רק בנות.

בערב חג השבועות שנת ה'תצ"ט הגיע לנמל ליורנו (איטליה), בני הקהילה העניקו לו דירה מפוארת ומשכורת חודשית מכובדת וסייעו בהדפסת ספריו 'אור החיים' ו'פרי תואר'.

נולד בשנת ה'תנ"ז בעיר סאלי (במרוקו) למשפחת עטר, שפירושו בערבית "בושם" על-שם עיסוקם במשך דורות במסחר בבשמים ונקרא 'חיים' על שם סבו.

מילדותו שקד על לימוד התורה עם סבו, למד את מקצוע הצורפות והתמחה בשזירת חוטי זהב וכסף בבגדים.

עקב גזירות המושל המקומי נאלץ בשנת ה'תס"ה לברוח עם משפחתו לעיר מקנס (מרוקו) והתגורר בביתו של ר' משה די אבילה עד שמשפחתו שבה לסאלי בשנת ה'תס"ח.

נשא לאישה את בתו של ר' משה ממקנס בנו של ר' שם טוב-אחיו של ר' חיים הזקן ונסמך על שולחן חותנו. שקד יומם ולילה על לימוד התורה ועל אף גילו הצעיר הקדיש כל יום זמן ללמוד תורה ולדרוש בפני הציבור.

ערך סיגופים ומיעט באכילה אולם לכבוד שבת אכל כמויות מזון גדולות, נהג להתענות מ"א עד י"ג אדר לילה ויום ברציפות, התבודד במשך ימים שלמים ועסק בכתיבת ספרו "אור החיים", גילו לו בחלומותיו פירושים לתורה וזכה לרוח הקודש.

לאחר פטירת חותנו בשנת ה'תפ"ה נאלץ לשוב לסאלי, פתח את הישיבה שניהל סבו ותמך מכספו בתלמידים אולם נמנע מלפסוק הלכות. ביתו היה פתוח לרווחה לכל נזקק ובכל יום חמישי נהג לשחוט עגל

חיבר את הספרים:

אור החיים: פירוש על התורה. חפץ ה': על מסכתות ברכות, הוריות, חולין ושבת.

פרי תואר: חידושים על יורה דעה. פירות גנוסר: על ספר "פרי חדש".

ראשון לציון: על 7 מסכתות, על נ"ך, על יורה דעה.

ימים אחדים טרם פטירתו אמר לאשתו כי איש עשיר מטורקיה יבקש לרכוש ממנה את התפילין שלו, אולם עליה להזהיר את הקונה להקפיד מאוד על קדושה ושלא לשוחח כאשר יניחן.

ביום שבת י"ד תמוז ה'תק"ג השיב את נשמתו ליוצרה לפנות ערב, באותה עת במזיבוז', בעת שיצאה השבת בירושלים עדיין היה יום במזיבוז'. הבעש"ט הקדוש נטל את ידיו לסעודה שלישית ולפתע הכריז 'כבה הנר המערבי' היות ונגלו לו סודות כוונת מצות 'נטילת ידיים' שאינן נודעות אלא לאחד בדור ועד עתה היו אצל רבי חיים בן עטר.

יהי רצון שיהיה הרב מליץ יושר עלינו ועל כל ישראל, אמן.

נסע לערים שונות באיטליה על מנת לגייס תורמים להקמת בית מדרש בירושלים, בחודש חשון ה'תק"א הגיע למודנה, בסוף החורף שהה בפררה, המשיך למנטובה ובראש חודש אב שנת ה'תק"א הפליג מנמל ליורנו עם עשרה מתלמידיו ומשפחותיהם. במהלך ההפלגה שהה ימים אחדים בסיציליה ובהגיעם לאלבסנדריה (מצרים) ביקשו מרב החובל להפליג לנמל יפו אולם רב החובל טעה ובסוף חודש אלול הגיע לנמל עכו.

בירושלים השתוללה מגיפה על-כן התיישב בעכו, ייסד ישיבה ומידי חודש הגיע לקברי צדיקים באזור. לא נענה לבקשותיו של רבי חיים אבולעפיה לקבוע את מושבו בטבריה ובט"ז אלול שנת ה'תק"ב הגיע לירושלים – באותה עת אמר הבעש"ט הקדוש: היום נכנס משיח בן יוסף לירושלים.

התגורר בחצר הבית בו נולד האר"י הקדוש וייסד בו את בית המדרש "כנסת ישראל", עסק בלימוד תורת הנגלה והנסתר כשהוא עטוף בטלית ומעוטר בתפילין, נהג לטבול במקוה כל יום, דיבר רק בלשון הקודש וחדל לדבר בשפת לעז.

מעת לעת הגיע לקברות צדיקים באזור וערך תפילות לגאולת עם ישראל, בכל ערב שבת למד הלכות עדות, בכל מוצאי שבת למד כל הלילה וערך תפילות אותן חיבר בעצמו, כתב פיוטים, על אף הטרדות והצרות שעברו עליו התרחק מהעצבות והזהיר כי מי שאינו לומד לשם שמים שלא יעיין בספרו – חפץ ה'.

הלכות קדושת בית הכנסת

”מה טבו אהלִיךָ יַעֲקֹב מִשְׁכְּנֶיךָ יִשְׂרָאֵל”

א. קדושת בית־הכנסת גדולה מאוד, ומוזהרים לירא ממי שהוא שוכן בו ה' יתברך, כדכתיב: ומקדשי תיראו, שבית־הכנסת נקרא גסדכן מקדש, כדכתיב: יִצְאֵהִי לָהֶם לַמִּקְדָּשׁ מֵעַט, ודרשינן: אלו בתי פִּנְסוּת וּבתי מדרשות. ולכן אסור לנהוג בהם קלות ראש כגון: שחוק והיתול ושיחה בטלה.

ב. וכתבו הפוסקים דמצוה לירא מן המקדש ונוהג בבית הכנסת ובבית המדרש מדאורייתא, ולכן ראוי להיזהר בכבודם ולשבת שם באימה ויראה, ואותם הנוהגים בהם שחוק וקלות ראש עליהם נאמר: מִי בִיקֵשׁ זֹאת מִידְכֶם רְמוֹס חֲצִרִי, ובוזהר הקדוש הפליג בעונש שלהם ואמר: מֵאֵן דַּמְשַׁתֵּי בְּבִי כְּנִישְׁתָּא, רחמנא ליצֵלן, בדברים בטלים חיצונים אין לו חלק בא־להי ישראל! ה' ישמרנו ויצילנו (בא"ח).

ג. אין לחשב בהם חשבונות ארוכים ומסועפים אלא של מצוה, כגון קופה של צדקה וכדומה. ונוהגין בהם כבוד, לנקותם, ולרַפֵּצם במים. ומדליקין בהם אורות לכבודם.

ד. אין לנשק בהם בניו הקטנים, כדי לקבוע בליבו שאין אהבה כאהבת המקום ברוך הוא. ואין להביא קטנים ביותר שהם משחקים שם ומחללים קדושת המקום ומבלבלים דעת הגדולים. אבל כשהגיעו לחינוך, יש להביאם אתו, וילמדם לשבת באימה וביראה, ויזרום לענות אמן וקדיש וקדושה. ובנות קטנות אין מכניסים כלל לבית־הכנסת.

ה. קודם שיכנס לתוכם, ישגיח שלא יהא עליו ולא על בגדיו או מנעליו שום לכלוך, אלא יכנס במלבושים נאים ונקיים מפני כבוד המקום.

ו. אין נכנסין בהם לא בחמה מפני החמה, ולא בגשמים מפני הגשמים. ואם צריך ליכנס לקרוא לאיזה אדם, יכנס ויקרא שם איזה פסוקים, או יאמר איזו תפילה, או שישמע מאחרים איזה לימוד. או לכל הפחות ישב שם מעט ואחריכך יקראנו, כי גם הישיבה בהם היא מצוה, שנאמר: יֹאשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתְךָ.

[הגר"מ אליהו זצ"ל]

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

עלון זה מוקדש:

לרפואת: אברהם ולאה צישרון הי"ו. ה"ה יצחק שושן הי"ו. שרה בת שמחה הי"ו. מרים יהודה הי"ו. ציפורה ויהושע לוי הי"ו. ביבה אלימלך הי"ו. ישי הלוי הי"ו. עזר בן עישה הי"ו. תיקוה בת עזיה הי"ו. אלגרה בת ג'אן הי"ו. מול בת ענולה הי"ו. פנחס זרחי הי"ו. הראל בן אביגיל הי"ו. אילנה בת סליחה הי"ו. ישי ורחל לוי הי"ו. חנה בת זוהרה הי"ו. סימנטוב משה יהודה הי"ו. מיטל מוריה אדרי הי"ו. להחזרת נעדרים צה"ל ושוביו ובהם: אורון שאול, גיא חבר, רון ארד, זכריה באומל, יהודה כץ, צבי פלדמן, יוחנן פולארד הי"ו. לעילוי נשמת הנערים: אייל יפרח הי"ד, גיל-עד שעאר הי"ד, נפתלי יעקב פרנקל הי"ד. ולעיני חללי מבצע צוק איתן הי"ד. לעילוי נשמת: הגר"ע יוסף וצוק"ל. הגר"מ אליהו וצוק"ל. רבי מסעוד מלול וצ"ל. הרב שלמה צורף וצ"ל. רבי יעקב שושן וצ"ל. יונה יונה וצ"ל. ברכה ספן וצ"ל. נדיר נחום וצ"ל. ניסים כהן וצ"ל. סופר מנחם וצ"ל. נדירה שמעון בת חיות וצ"ל. מנחם לוי וצ"ל. אסתר בת תורא וצ"ל. אסתר חרד וצ"ל. חנה יצחקי וצ"ל. דינה פונדק וצ"ל. הרב אברהם עוקרמן וצ"ל. מרדכי ומשה בני לאה מורחזי וצ"ל. אליהו בת פריחה וצ"ל. תירצה ויגדון וצ"ל. ישראל אברהם נתן וצ"ל. אסתר בת זוהרה וצ"ל. אסתר וענבר נחום וצ"ל. ישראל בן שושנה וצ"ל. יצחק בן מול מורחזי וצ"ל. חובי בן שלום צעדי וצ"ל. מרים וענת וצ"ל. עזיה עמס וצ"ל. יצחק ועמס אטנאס וצ"ל. נסים בן חנה וצ"ל. יצחק ולאה אסתר וצ"ל. חיה רחל לוי וצ"ל. אליה טיש וצ"ל. נעמה בת מגדה וצ"ל. יצחק ושמונה אלחז וצ"ל. ראובן אלחז בן נטיה וצ"ל. סוליקה שישן וצ"ל. לאוהא מרד וצ"ל. זוהרה בת חנה וצ"ל. עליה כהן וצ"ל. ר' חיים אהרנה וצ"ל. לוי יצחק אהרדי וצ"ל. אורי ארון מועלים וצ"ל. ישראל בן נגרה וצ"ל. חוד תנבי וצ"ל. חוד גוסברג וצ"ל. יואל דללי וצ"ל. עמס דמרי וצ"ל. רבי חוד הכהן וצ"ל. יוכבד ועקני וצ"ל. עישה דהן וצ"ל. חותי אגול וצ"ל. ולעיני הנספים בשואה ובהם: אלכסנדר שנדור, שושנה רוזה, רפאל פריצ, וצ"ל וצ"ל צילה לבית משפחת צישרון הי"ד.

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה